Uchwała zarządu
Sieci Obywatelskiej Watchdog Polska
nr 02/OB/VII/2023 z dnia 4 lipca 2023 r.
w sprawie podpisania apelu dotyczącego jawności postępowań cywilnych

1. Na podstawie § 24 pkt 14 Statutu Stowarzyszenia, Zarząd podejmuje decyzję o podpisaniu apelu dotyczącego jawności postępowań cywilnych przygotowanego przez Fundację Court Watch.

2. Treść apelu stanowi załącznik nr 1 do niniejszej uchwały.

3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Uzasadnienie

Obecnie w Sejmie trwają prace nad przeniesieniem na stałe do kodeksu postępowania cywilnego, wprowadzonych w pandemii, posiedzeń zdalnych. Projektowane przepisy nie przewidują, by w posiedzeniach zdalnych mogła zdalnie brać udział publiczność, w tym przedstawiciele mediów oraz osoby zaufania. Te rozwiązania godzą również w prawa organizacji społecznych, które działają w sądach na rzecz ochrony praw i wolności w obszarze swojego zainteresowania, a także śledzą przebieg postępowań sądowych i wspierają swoją obecnością uczestników postępowania. Apel skierowano do parlamentarzystów oraz Ministerstwa Sprawiedliwości by skłonić ich do wprowadzenia niezbędnych poprawek, które zagwarantują społeczeństwu możliwość bezproblemowego udziału w posiedzeniach zdalnych.

Mając na uwadze powyższe, zdecydowano o podpisaniu apelu.

Oddane głosy: 3/3

Za:3/3
Przeciw: 0/3
Wstrzymujące się: 0/3

Autenti ID: 558f683b-6df8-46db-8a65-41f5d8b1d8c9 (1/5)

Załącznik nr 1 - treść apelu

Pandemia COVID-19 zmieniła nasze życie w wielu obszarach. Wiele spraw możemy teraz załatwić nie wychodząc z domu. Jedną z nowości było wprowadzenie do polskich sądów posiedzeń zdalnych w postępowaniu cywilnym. Dziś rozprawy zdalne, obowiązujące dotychczas na podstawie przepisów ustawy z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 2095 z późn. zm.), mają być wprowadzone na stałe do kodeksu postępowania cywilnego. **Projektowane przepisy nie przewidują, by w posiedzeniach zdalnych mogła zdalnie brać udział także publiczność, w tym przedstawiciele mediów oraz osoby zaufania.** Podczas prac komisji sejmowej jeden z przedstawicieli projektodawcy – Ministerstwa Sprawiedliwości – wyjaśnił, że to celowe:

> Maciej Klonowski, Departament Legislacyjny Prawa Cywilnego, Ministerstwo Sprawiedliwości:
>
> **Oczywiście, świadomie nie przewidujemy tego, aby publiczność jako taka uczestniczyła zdalnie**, z przyczyn czysto technicznych. No nie wyobrażam sobie, żeby sąd nagle miał po dziesiątkach osób, które się w różnych momentach zgłaszają, rozsyłać linki do udziału w tym posiedzeniu. Tutaj takiej możliwości nie przewidujemy, to jest tylko i wyłącznie przywilej stron. Natomiast jak najbardziej, na dotychczasowych zasadach jest możliwe, aby publiczność uczestniczyła w posiedzeniach w sali sądowej.

Stanowisko takie zaskakuje, biorąc pod uwagę, że sądy w czasie pandemii umożliwiały udział publiczności w rozprawach zdalnych w formie udostępnienia linku. Taka forma jest zalecana przez Radę Europy[1] i stosowana z powodzeniem także w innych krajach. Stanowi realizację zarówno prawa do jawnego rozpatrzenia sprawy zawartego w art. 45 Konstytucji RP jak i prawa do publicznego rozpatrzenia sprawy zawartego w art. 6 Europejskiej Konwencji Praw Człowieka. Umożliwia też dostęp do tej formy udziału w rozprawach osobom, które z różnych względów nie mogłyby wziąć w nich udziału w budynku sądu, np. ze względu na niepełnosprawność, chorobę, czy odległość sądu od miejsca zamieszkania.

Apelujemy do parlamentarzystów oraz Ministerstwa Sprawiedliwości o wprowadzenie poprawek, które zagwarantują udział publiczności w posiedzeniach zdalnych.

Brak możliwości udziału zdalnego oznacza realny brak możliwości śledzenia przebiegu posiedzenia w sposób umożliwiający zapoznanie się z jego treścią. Możliwość pojawienia się jedynie na sali sądowej, jak zapowiada Ministerstwo Sprawiedliwości, by obserwować czynności sądu w trakcie posiedzenia zdalnego, nie będzie dawało prawdziwej możliwości udziału publiczności w toczących się sprawach cywilnych online. Dotychczasowa praktyka przeprowadzania posiedzeń zdalnych i hybrydowych pokazuje, że oznacza to de facto obserwowanie sędziego mówiącego do monitora komputera, bez szansy na całościowe spojrzenie na przebieg postępowania. Dla publiczności i dziennikarzy znajdujących się na sali rozpraw uczestnicy zdalni są w praktyce niewidoczni i niesłyszalni.

Zasada jawności jest fundamentalnym elementem demokratycznego systemu prawnego. W polskim porządku prawnym znajduje swoje odzwierciedlenie w art. 45

Autenti ID: 558f683b-6df8-46db-8a65-41f5d8b1d8c9 (2/5)

Konstytucji RP. Umożliwia realizowanie wszystkim uczestnikom rozprawy wielu ich szczególnych praw na każdej płaszczyźnie. **Na poziomie pojedynczych spraw pozwala nam towarzyszyć komuś bliskiemu w trakcie jego wizyty czy zdalnego połączenia z sądem, a na poziomie funkcjonowania naszego państwa zapewnia społeczną kontrolę władzy sądowniczej, buduje zaufanie do sądów i wydanych przez nie wyroków, pozwala też relacjonować mediom sprawy ważne dla debaty publicznej.**

Konieczność zapewnienia faktycznej i efektywnej możliwości udziału publiczności w posiedzeniach zdalnych jest kluczowa dla wszystkich środowisk, bez względu na proweniencję polityczną. Przykładowo, powołany przez Prezesa Rady Ministrów Instytut De Republika, który w oparciu o wytyczne Rady Europy rekomenduje:

> Rekomendacje Instytutu De Republika:
>
> Sąd powinien zachować publiczny charakter zdalnej rozprawy poprzez umożliwienie udziału publiczności. Jawność rozprawy na odległość można zapewnić, np. poprzez zapewnienie publiczności uczestniczenia w rozprawie na odległość w czasie rzeczywistym lub zamieszczanie nagrań na stronie internetowej sądu.[2]

Stanowisko to jest zgodne również z oceną przedstawicieli środowiska prawniczego:

> Nie ulega wątpliwości, że zdalna forma posiedzenia sądowego nie wyłącza obowiązku realizacji zasady jawności postępowania, zarówno w aspekcie wewnętrznym, jak i zewnętrznym oraz prawa do publicznego procesu wyrażonego w art. 45 ust. 1 i 2 Konstytucji RP. Jawność posiedzenia sądowego oznacza nie tylko otwarty udział stron i uczestników postępowania, lecz także prawo uczestniczenia osób postronnych, w roli biernych obserwatorów.[3]

Od samego początku pandemii również Fundacja Court Watch Polska monitorowała, badała i stała na straży jawności postępowania, także w trakcie posiedzeń zdalnych. Ze szczegółową analizą projektowanych zmian można zapoznać się w opinii, którą przedstawiliśmy sejmowej komisji pracującej nad ustawą[4]. Dziś również nie pozostajemy obojętni na to, czy obywatele będą mogli obserwować pracę sądów, czy media będą mogły relacjonować przebieg posiedzeń zdalnych, jak również, czy każdy z nas będzie mógł liczyć na wsparcie wskazanej przez siebie osoby zaufania.

---

[1] *European Commission for the Efficency of Justice (CEPEJ)*, 2021, Guidelines on videoconferencing in judicial proceedings, document adopted by the CEPEJ at its 36th plenary meeting (16 and 17 June 2021), Strasbourg: Council of Europe, https://rm.coe.int/cepej-2021-4-guidelines-videoconference-en/1680a2c2f4

[2] M. Świerczyński, Z. Więckowski, *Analiza prawna międzynarodowych dobrych praktyk w zakresie przeprowadzania rozpraw zdalnych w postępowaniach sądowych* (perspektywa Rady Europy), Wnioski i rekomendacje – III.3.5., Warszawa 2022.

Autenti ID: 558f683b-6df8-46db-8a65-41f5d8b1d8c9 (3/5)

[3] K. Klimas, *Posiedzenie zdalne według art. 15zzs1 Koronawirus*, [w:] *Postępowanie cywilne w czasie pandemii. E-doręczenia, rozprawa zdalna, posiedzenia niejawne, składanie pism procesowych*, J. Gołaczyński (red.), Warszawa 2022.

[4]B. Pilitowski, P. Sołowij, *Opinia do rządowego projektu ustawy o zmianie ustawy − Kodeks postępowania cywilnego, ustawy − Prawo o ustroju sądów powszechnych, ustawy − Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw – druk sejmowy nr 3216 w zakresie możliwości udziału publiczności w posiedzeniach zdalnych*, Toruń 2023

Autenti ID: 558f683b-6df8-46db-8a65-41f5d8b1d8c9 (4/5)

KARTA PODPISÓW

poświadczenie złożenia podpisów i pieczęci elektronicznych

Certyfikat dla dokumentu o Autenti ID: 558f683b-6df8-46db-8a65-41f5d8b1d8c9
utworzonego: 2023-07-04 15:14 (GMT+02:00)

Dokument przekazany do podpisu przez Sieć Obywatelska Watchdog Polska biuro@siecobywatelska.pl został zabezpieczony pieczęcią elektroniczną przed wprowadzeniem zmian.

2023-07-04 15:14 (GMT+02:00)

Marzena Błaszczyk
marzena.blaszczyk@siecobywatelska.pl
Członkini Zarządu
Sieć Obywatelska Watchdog Polska
NIP: 5262842872

Podpis elektroniczny zabezpieczony pieczęcią Autenti
Uwierzytelnienie: e-mail
Powód: Podpisanie dokumentu

Adres IP: 2a02:a311:c043:2280:44d1:51a5:33e7:7365
2023-07-04 15:14 (GMT+02:00)

Katarzyna Batko-Tołuć
katarzyna.batko@siecobywatelska.pl
Sieć Obywatelska Watchdog Polska

Podpis elektroniczny zabezpieczony pieczęcią Autenti
Uwierzytelnienie: e-mail
Powód: Podpisanie dokumentu

Adres IP: 2a02:a31a:4244:900:8cab:344d:234b:c2f6
2023-07-04 15:14 (GMT+02:00)

Szymon Osowski
szymon.osowski@siecobywatelska.pl
Prezes Zarządu
Sieć Obywatelska Watchdog Polska
NIP: 5262842872

Podpis elektroniczny zabezpieczony pieczęcią Autenti
Uwierzytelnienie: e-mail
Powód: Podpisanie dokumentu

Adres IP: 37.248.161.81
2023-07-04 16:00 (GMT+02:00)

Podpisy elektroniczne, autentyczność oraz integralność dokumentu po złożeniu podpisów zostały zabezpieczone pieczęcią elektroniczną

2023-07-04 16:00 (GMT+02:00)

Niniejszy dokument stanowi poświadczenie złożenia podpisów elektronicznych.

Osoby podpisujące dokument złożyły podpisy elektroniczne zgodnie z Regulaminem Autenti (treść dostępna na: https://autenti.com/regulaminy) oraz oświadczyły o poprawności i prawdziwości danych podawanych celem identyfikacji. Przeprowadzono uwierzytelnienie podpisujacych w zakresie danych zawartych w podpisie elektronicznym.

Usługa została wykonana zgodnie z Rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) NR 910/2014 z dnia 23 lipca 2014 r. w sprawie identyfikacji elektronicznej i usług zaufania w odniesieniu do transakcji elektronicznych na rynku wewnętrznym oraz uchylające dyrektywę 1999/93/WE (eIDAS).